

Magdalena Skibińska

Uniwersytet Zielonogórski

ORCID 0000-0003-1676-1157

m.skibinska@wpa.uz.zgora.pl

Problematyka dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym

Słowa kluczowe: skarga kasacyjna, sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych, postępowanie uproszczone, nowelizacja k.p.c. z 4 lipca 2019 r., zasada równości, interes publiczny

Streszczenie. Na mocy nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 4 lipca 2019 r. ustawodawca dopuścił rozpoznawanie niektórych spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu uproszczonym. W konsekwencji, o ile sąd nie skorzysta z możliwości pominięcia przy rozpoznawaniu tych spraw z przepisów o postępowaniu uproszczonym, niedopuszczalne będzie – stosownie do treści przepisu art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. – wniesienie skargi kasacyjnej w tych sprawach. Przedmiotem niniejszego artykułu jest ocena skutków tego rozwiązania, które, jak wykazano, jest nieprawidłowe co najmniej z trzech względów. Po pierwsze jest to sprzeczne z podstawowym celem skargi kasacyjnej, jakim jest realizacja interesu publicznego wyrażającego się w ujednolicaniu orzecznictwa. Po drugie rozwiązanie to pozostaje także w sprzeczności z celem wyodrębnienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyrażającym się w ochronie osoby wnoszącej odwołanie do sądu cywilnego. Po trzecie narusza ono konstytucyjną zasadę równości, albowiem dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w tej samej kategorii spraw uzależnia od decyzji sądu o rozpoznaniu lub nierozpoznaniu sprawy według przepisów o postępowaniu uproszczonym. W efekcie wyrażono postulat konieczności dopuszczenia wniesienia skargi kasacyjnej we wszystkich sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych na zasadach ogólnych zawartych w art. 398² § 1 k.p.c. niezależnie od tego, czy sprawa taka została rozpoznana lub nie w postępowaniu uproszczonym.

The issue of admissibility of a cassation complaint in social insurance cases heard in simplified proceedings

Key words: cassation complaint, social insurance case, simplified proceedings, amendment of July 4, 2019 to the CCP, principle of equality, public interest

Summary. Pursuant to the amendment of July 4, 2019 to the Code of Civil Procedure the legislator allowed the examination of certain social insurance cases in simplified proceedings. Therefore, unless the court makes use of the possibility of omitting the provisions on simplified proceedings when examining these cases, lodging a cassation complaint in these cases will be inadmissible pursuant to Article 398² § 2 point 3 of the Code of Civil Procedure. The subject of this article is an assessment of the effects of this solution, which has been shown to be incorrect for at least three reasons. Firstly, it is contrary to the basic objective of a cassation complaint, i.e. the implementation of the public interest expressed in the unification of jurisprudence. Secondly, this solution is also inconsistent with the purpose of distinguishing proceedings in social insurance cases, expressed in the protection of the person lodging an appeal to a civil court. Thirdly, it violates the constitutional principle of equality, because the admissibility of lodging a cassation complaint in the same category of cases

depends on the court's decision to hear or not hear the case in accordance with the provisions on simplified proceedings. As a result, a postulate to allow the lodging of a cassation complaint in all social insurance cases in accordance with the general principles contained in Article 398² § 1 of the Code of Civil Procedure was expressed irrespective of whether such a case has been heard or not in the simplified proceedings.

1. Wprowadzenie

Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹ ustawodawca zmodyfikował katalog spraw rozpoznawanych i wyłączonych z rozpoznania w postępowaniu uproszczonym². W wyniku nowelizacji zakresem postępowania uproszczonego objęto także niektóre sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z przepisem art. 505¹ § 1 *ab initio* Kodeksu postępowania cywilnego³ w postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych. Z kolei w myśl przepisu art. 505¹ § 2 pkt 4 k.p.c. w postępowaniu uproszczonym nie rozpoznaje się spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w przepisie art. 477⁸ § 2 i spraw o rentę. Biorąc pod uwagę brzmienie przepisu art. 505¹ § 1 i § 2 pkt 4 k.p.c., przyjąć należy, że spośród spraw wymienionych w przepisie art. 477⁸ § 2 k.p.c. objęte postępowaniem uproszczonym będą jedynie powództwa o świadczenie⁴ (wymienione w art. 477⁸ § 2 pkt 1-3 k.p.c.). Natomiast wyłączone z rozpoznania w tym postępowaniu będą powództwa o ustalenie niepełnosprawności lub o ustalenie stopnia niepełnosprawności. W konsekwencji w postępowaniu uproszczonym podlegać będą rozpoznaniu następujące sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych: 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy; 2) o świadczenie rehabilitacyjne;

¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1469. Zwana dalej: nowelizacją z 4 lipca 2019 r. Nowelizacja ta weszła w życie 7 listopada 2019 r.

² Zob. szerzej R. Flejszar, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020, t. II, s. 1290-1299; A. Ołaś, *Postępowanie uproszczone po zmianach wprowadzonych na mocy ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, red. P. Ryłski, Warszawa 2020, s. 224-239; M. Skibińska, *Zakres przedmiotowy postępowania uproszczonego a sprawność postępowania w świetle znnowelizowanego art. 505¹ k.p.c.*, „Polski Proces Cywilny” 2021, nr 3, s. 398.

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.), zwana dalej: k.p.c.

⁴ Szerzej na ten temat zob. np. M. Manowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, Art. 478-1217, red. M. Manowska, Warszawa 2021, s. 282-283; O.M. Piaskowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O.M. Piaskowska, Warszawa 2020, s. 1412; P. Telenga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do wybranych przepisów nowelizacji 2019*, red. A. Jakubecki, Gdańsk 2019, LEX 2019, komentarz do art. 505¹, nb. 1; P. Osowy, *Powództwo o świadczenie*, Warszawa 2006, s. 19.

3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celno-Skarbowej – bez względu na wartość przedmiotu sporu; 4) o rentę.

Należy przyjąć, że omówiona wyżej nowelizacja wpływa na sposób interpretacji przepisów regulujących dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Ze względu na charakter skargi kasacyjnej, która stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, przepisy k.p.c. przewidują liczne ograniczenia *rationae valoris* i *rationae materiae* co do dopuszczalności wniesienia tego środka. Oznacza to, że nie w każdej sprawie środek ten jest dopuszczalny. Co do zasady w myśl przepisu art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Z kolei stosownie do treści przepisu art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. Wyłączenie to podyktowane było drobnym i nieskomplikowanym charakterem spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym⁵, a także masowym charakterem tego typu spraw⁶, choć – jak wskazuje Tadeusz Zembruski – ocena tego rozwiązania nie może być jednoznaczna, gdyż już samo założenie, że w postępowaniu uproszczonym rozpoznawane są jedynie nieskomplikowane sprawy, może być wątpliwe⁷. Jednocześnie przyjmuje się, że o niedopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej w tych sprawach decyduje nie tyle sam zakres przedmiotowy postępowania uproszczonego, lecz rzeczywiste rozpoznanie danej sprawy w tym postępowaniu⁸. Jeśli zatem dojdzie do rozpoznania przez sąd sprawy pierwotnie należącej do postępowania uproszczonego z pominięciem przepisów o tym postępowaniu odrębnym, niezależnie od tego, czy to na skutek zastosowania przepisu art. 505¹ § 3 k.p.c., czy

⁵ Zob. T. Erciński, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III, cz. 2, *Środki zaskarżenia*, red. T. Erciński, J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 926, 927.

⁶ T. Zembruski, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011, s. 194-195.

⁷ Za: *ibidem*, s. 196.

⁸ *Ibidem*, s. 196; T. Erciński, [w:] *System...*, s. 927; D. Mróz-Szarmach, *Skarga kasacyjna a sprawy zakwalifikowane do postępowania uproszczonego*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 1, s. 140.

też z powodu niewydania przez przewodniczącego zarządzenia albo sąd postanowienia o skierowaniu do rozpoznania sprawy w tym postępowaniu odrębnym, to o dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej rozstrzygać należy na podstawie przepisu art. 398² § 1 k.p.c. Wynika to z wykładni językowej przepisu art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c., w którym mowa jest o sprawie „rozpoznawanej” w postępowaniu uproszczonym w formie trybu dokonanego imiesłowu przymiotnikowego⁹.

Wobec powyższego powstaje wątpliwość co do możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które sąd rozpoznaje w postępowaniu uproszczonym. Z uwagi na fakt krzyżowania się obydwu postępowań odrębnych oraz ich co do zasady obligatoryjny charakter¹⁰ rozważenia wymaga kwestia dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które od 7.11.2019 r. rozpoznawane są także w postępowaniu uproszczonym. Z jednej bowiem strony przepisy wyłączają wniesienie skargi kasacyjnej w sprawach rozpoznawanych w tym postępowaniu. Z drugiej natomiast przepisy wprost przewidują możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Ustawodawca, nowelizując treść art. 505¹ k.p.c., nie dostrzegł tej sprzeczności ani nie wskazał żadnych reguł kolizyjnych, które pozwoliłyby na jednoznaczną odpowiedź w tej materii. Nie odniósł się także do tego zagadnienia w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej¹¹. Rozstrzygnięcie tej kwestii, a także jego ocena ma przy tym nie tylko znaczenie teoretyczne, ale przede wszystkim praktyczne. Następnie należy dokonać oceny prawidłowości przyjętego rozwiązania z punktu widzenia zarówno celu skargi kasacyjnej, jak i celu postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

2. Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, które mogą być rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym, a ocena dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej zgodnie z przepisem art. 398² § 1 k.p.c.

W sprawach o prawa majątkowe z zakresu ubezpieczeń społecznych, które mogą być rozpoznawane na mocy przepisu art. 505¹ § 2 pkt 4 k.p.c. w postępowaniu uprosz-

⁹ D. Mróz-Szarmach, *op. cit.*, s. 140.

¹⁰ Przyjmuje się, że postępowanie uproszczone ma charakter obligatoryjny (względnie) z uwagi na możliwość pominięcia przepisów o postępowaniu uproszczonym na podstawie art. 505¹ § 3 k.p.c. Zob. szerzej A. Ołaś, *Postępowanie...*, s. 218-223; M. Skibińska, *Zakres...*, s. 409. Por. K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1093; J. Derlatka, *Świadek – ekspert na tle projektowanych przepisów o dowodach w postępowaniu uproszczonym*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 7, s. 365.

¹¹ Zob. uzasadnienie projektu ustawy nowelizującej, Sejm VIII Kadencji, druk sejmowy nr 3137, dostępne pod adresem: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CCC44490F3965C-1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf> [dostęp 15.04.2022].

czonym, tj. w sprawach 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy; 2) o świadczenie rehabilitacyjne; 3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celno-Skarbowej; 4) o rentę, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy co do zasady od kryterium *rationae valoris*. Oznacza to, że skarga ta przysługuje, jeśli wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zd. 1 k.p.c.). Regulacja ta odnosi się jednak do tych spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych jedynie wówczas, gdy sprawy te *de facto* nie zostały rozpoznane w postępowaniu uproszczonym. Jednocześnie w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty skarga kasacyjna przysługuje wtedy niezależnie od wartości przedmiotu sporu (art. 398² § 1 zd. 2 k.p.c.). W kwestii interpretacji tego ostatniego przepisu wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy, przyjmując m.in., że:

- 1) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych toczącej się na skutek odwołania od decyzji odmawiającej prawa do emerytury skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, choćby przedmiotem zaskarżenia była wyłącznie data, od której ubezpieczonemu przysługuje prawo do świadczenia (art. 398² § 1 k.p.c.)¹²;
- 2) sprawa o ustalenie wysokości kapitału początkowego nie jest sprawą o przyznanie ani o wstrzymanie emerytury lub renty, ani też sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Sprawa mająca taki przedmiot jest sprawą o prawa majątkowe i wobec tego skarga kasacyjna przysługuje podstawie art. 398² § 1 k.p.c. tylko wówczas, gdy wartość spornego prawa nie jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych¹³;
- 3) na podstawie art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia tylko wtedy, gdy przedmiot decyzji organu rentowego obejmuje sprawę o przyznanie emerytury lub renty, o ich wstrzymanie albo o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i gdy taka sprawa jest objęta odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych oraz stanowi przedmiot rozstrzygnięcia w pierwszej i drugiej instancji. W sprawie dotyczącej wymiaru i poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia

¹² Postanowienie SN z dnia 28 października 2009 r., II UZ 37/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 195.

¹³ Postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2011 r., II UZ 38/10, Legalis nr 496777.

społecznego w określonej kwocie dopuszczalność kasacji zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia – art. 392¹ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.¹⁴;

- 4) w sprawie o przyznanie emerytury kasacja przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, chociażby zaskarżono wyłącznie wysokość przyznanego świadczenia¹⁵.

W świetle powyższego uznać należy, że skarga kasacyjna jest także dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli przedmiotem zaskarżenia jest: 1) wyłącznie data, od której ubezpieczonemu przysługuje prawo do renty; 2) wysokość przysługującej ubezpieczonemu renty.

3. Niedopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym

Do tej pory w przedmiocie dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rzeczywiście rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym w literaturze przedmiotu wypowiedziała się bezpośrednio Dominika Mróz-Szarmach. Autorka przyjęła, że *de lege lata* skarga kasacyjna będzie wówczas niedopuszczalna. Natomiast w razie pominięcia przez sąd przepisów o postępowaniu uproszczonym na podstawie przepisu art. 505¹ § 3 k.p.c. przy rozpoznawaniu takiej sprawy zdaniem tej przedstawicielki doktryny dopuszczalne będzie wywiedzenie takiej skargi¹⁶. Na uzasadnienie swojego stanowiska D. Mróz-Szarmach podniosła, że przepis art. 398² § 2 k.p.c. stanowi *lex specialis* wobec § 1 tego artykułu¹⁷. Dostrzegając komplikacje wynikające z tej interpretacji, autorka wskazała, że rozwiązanie to nie jest pożądane, ponieważ obrazuje ono dużą zależność uprawnień danej osoby od woli sądu oraz strategii w konkretnej sprawie i może prowadzić do nieuzasadnionego uprzywilejowania jednych stron wobec innych¹⁸. W efekcie autorka słusznie zauważyła, że skutkować to może lawinowym składaniem przez strony wniosków o pominięcie przepisów o postępowaniu uproszczonym w tych sprawach albo stosowaniem przez sądy regulacji art. 505¹ § 3 k.p.c. w celu zapewnienia im dostępu do ochrony prawnej, co niewątpliwie prowadziłoby do wypaczenia sensu stosowania przepisów o postępowaniu

¹⁴ Postanowienie SN z dnia 4 lutego 2014 r., II UZ 73/13, Legalis nr 993253. Aktualnie kwestię tę reguluje art. 398² § 1 k.p.c. Zob. także postanowienie SN z dnia 17 września 2008 r., I UZ 14/08, OSNP 2010, nr 3-4, poz. 54.

¹⁵ Postanowienie SN z dnia 28 listopada 2001 r., II UZ 82/01, OSNP 2003, nr 19, poz. 474.

¹⁶ D. Mróz-Szarmach, *op. cit.*, s. 143.

¹⁷ *Ibidem*, s. 146.

¹⁸ *Ibidem*, s. 143.

uproszczonym do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (oraz spraw z zakresu prawa pracy)¹⁹. W konsekwencji autorka wskazuje, że *de lege ferenda* postulować należy wprowadzenie przez ustawodawcę odpowiedniego przepisu, który wyjaśni powyższe rozbieżności, lub znowelizowanie dotychczasowych przepisów (*per exemplum* poprzez dodanie do art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. słów: „z wyjątkiem spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych”)²⁰. Zresztą już wcześniej w literaturze zasadnie podnoszono, że ten sam problem dotyczy spraw z zakresu prawa pracy, które zostały rozpoznane w postępowaniu uproszczonym, co powoduje niedopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w takim przypadku²¹. Tym samym podkreślić jeszcze raz należy, że chodzi wyłącznie o sytuacje, gdy sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych zostały rzeczywiście rozpoznane w postępowaniu uproszczonym, a nie samą potencjalną możliwość rozpoznania tych spraw w takim postępowaniu²².

Podzielając stanowisko wyrażone przez D. Mróz-Szarmach w przedmiocie niedopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym ze wskazanych przez nią przyczyn, należy rozważyć także konsekwencje takiego stanu rzeczy oraz z tej perspektywy dokonać oceny przyjętego rozwiązania. Pozwoli to na dostarczenie dalszych argumentów przemawiających za koniecznością zmiany obecnego rozwiązania tej kwestii.

4. Konsekwencje niedopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym

Wyróżnić można co najmniej trzy zasadnicze skutki niemożności wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym. Po pierwsze, prowadzi to do niemożliwości zrealizowania głównego celu skargi kasacyjnej, jakim jest obrona interesu publicznego polegającego na zapewnieniu prawidłowej wykładni i jednolitego stosowania prawa przez

¹⁹ *Ibidem*, s. 146-147.

²⁰ *Ibidem*, s. 147.

²¹ Zob. np. J. Studzińska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020, t. I, s. 943.

²² Dlatego jeśli sprawa nie została rozpoznana z zastosowaniem przepisów o postępowaniu uproszczonym, to skarga kasacyjna jest dopuszczalna. Zob. np. uchwałę SN z dnia 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04, OSNP 2005, nr 5, poz. 67, s. 212; wyrok SN z dnia 25 września 2008 r., II PK 45/08, OSNP 2010, nr 5-6, poz. 59, s. 184.

sądy niższego rzędu²³. Szczególnymi regulacjami odzwierciedlającymi ten cel są przepisy art. 398¹⁷ i 398²⁰ k.p.c. Choć ostatni z wymienionych przepisów przewiduje związanie dokonaną przez Sąd Najwyższy interpretacją jedynie tego sądu, któremu sprawa została przekazana do rozstrzygnięcia, to jednak ze względu na zawartą w orzeczeniach Sądu Najwyższego siłę argumentacji i płynący stąd autorytet Sądu Najwyższego przyjmuje się, że rozstrzygnięcia tego Sądu wpływają także na orzekanie przez inne sądy²⁴. Co więcej, poprzez realizację tego celu Sąd Najwyższy spełnia zadania przewidziane w przepisach art. 175 i 183 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.²⁵, art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia

²³ Zob. postanowienie SN z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147 z głosem S. Ciesłaka, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 1, s. 154 i n.; uzasadnienie wyroku SN z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 126/05, Legalis nr 112120; uzasadnienie uchwały SN (7) z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122; postanowienie SN z dnia 6 lutego 2019 r., IV CSK 324/18, Legalis nr 1872426; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 r., III UK 496/19, LEX nr 3077153; uzasadnienie postanowienia TK z dnia 3 kwietnia 2002 r., Ts 32/02, OTK-B 2002, nr 4, poz. 278; T. Ereciński, *Ograniczenia w dostępności do kasacji w sprawach cywilnych*, [w:] *Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego*, red. Z. Banaszczyk, Warszawa 2000, s. 76; J. Gudowski, [w:] *Komentarz do Prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, red. J. Gudowski, Warszawa 2002, s. 38; tenże, *Pogląd na kasację*, [w:] *Proces cywilny. Nauka. Kodyfikacja. Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 155-159; tenże, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III, cz. 2, *Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 902 i n.; W. Sanetra, *Sąd Najwyższy w systemie wymiaru sprawiedliwości*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 7-8, s. 7 i n.; tenże, *O roli Sądu Najwyższego w zapewnianiu zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądowego*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 9, s. 16 i n.; B. Szmulik, *Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2008, s. 289; T. Zembrzowski, *Ewolucja charakteru skargi kasacyjnej w polskim postępowaniu cywilnym*, [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego (Szczecin-Niechorze 28-30.9.2007 r.)*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009, s. 337; tenże, *Skarga...*, s. 42, 53 i n.; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009, s. 352-353; tenże, *O swoistości postępowania kasacyjnego w sprawach cywilnych (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Proces cywilny. Nauka. Kodyfikacja. Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 386; tenże, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Artykuły 367-505*³⁹, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 241; A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424*¹² KPC, Warszawa 2020, s. 167; też, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IA, *Komentarz. Art. 1-424*¹², red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, s. 1178-1179; L. Bagińska, *Skarga kasacyjna i nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych i kasus*, Warszawa 2020, s. 22 i n.; K. Sadowski, [w:] *Skarga kasacyjna. Zażalenie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 394*¹ § 1¹ KPC, red. D.E. Kotłowski, Warszawa 2016, s. 22-23. Zob. także M. Pilich, *Zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398*³ k.p.c.), „Przegląd Sądowy” 2008, nr 2, s. 17-18; T. Domińczyk, *Formalne ograniczenia wnoszenia środków odwoławczych do Sądu Najwyższego w kontekście art. 398*⁶ oraz art. 424⁸ k.p.c., *Studia i analizy Sądu Najwyższego*, t. II, Warszawa 2008, s. 53. Por. P. Sarnecki, *Recenzja książki B. Szmulika Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2010, nr 2, s. 194.

²⁴ Zob. W. Sanetra, *O roli...*, s. 17.

²⁵ Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.; zwana dalej: Konstytucją RP.

8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym²⁶ i art. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych²⁷. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zaliczane jest do tzw. postępowań odrębnych uprzywilejowanych ze względu na szczególny interes publiczny przy ich rozpoznawaniu. Z tej perspektywy realizacja interesu indywidualnego ma znaczenie drugorzędne, choć i tak przyjąć należy, że ze względu na specyfikę spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych dążenie do uwzględnienia tego interesu ma w tych sprawach o wiele większe znaczenie niż w innych kategoriach spraw cywilnych, o czym będzie jeszcze mowa szerzej w dalszych rozważaniach. Niemniej jednak i w tym przypadku należy podkreślić przeważający element interesu publicznego w skardze kasacyjnej oraz fakt, że służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia²⁸. Nie oznacza to jednak, że Sąd Najwyższy nie bierze pod uwagę także interesu indywidualnego. Wszak ochrona interesu publicznego jest etapem realizacji interesu indywidualnego²⁹. Dotyczy to zarówno tej sprawy, która została przedstawiona Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, jak i innych (podobnych) spraw, w których sądy mogą zastosować wykładnię prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy przy rozstrzyganiu tej sprawy. W tym jednak znaczeniu można mówić o tym, że Sąd Najwyższy realizuje także interes prywatny. Ma to miejsce jednak tylko o tyle, o ile służy to realizacji celu nadrzędnego, jakim jest ochrona interesu publicznego³⁰. W tym sensie należy utożsamiać zapewnienie jednolitości judykatury jako elementu prawa do sądu oraz sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, gdyż jak słusznie zauważa Jacek Gudowski – „każdy bowiem powinien mieć prawo do tego, aby jego sprawa została rozstrzygnięta przez sąd tak samo (podobnie), jak identyczna (podobna) sprawa wytoczona przez inną osobę, a także aby nikt, wytaczając sprawę przed sądem «X», nie miał więcej (mniej) szans jej wygrania (przegrania) niż przed sądem «Y»”³¹.

Po drugie, skutkuje to niemożliwością zrealizowania celu postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie można zaprzeczyć, że postępowa-

²⁶ T.j. z 2021 r. poz. 1904 ze zm.

²⁷ T.j. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.

²⁸ Stanowisko to zostało wyrażone przez SN przy rozpoznawaniu kwestii przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych w postanowieniu SN z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183.

²⁹ W. Jakimowicz, *Publiczne prawa podmiotowe*, Warszawa 2002, s. 120.

³⁰ W tym znaczeniu J. Gudowski podkreśla, że interes publiczny tkwiący w kasacji (obecnie: skardze kasacyjnej – uwaga własna) to zarówno interes zbiorowy obywateli, uwzględniający interesy indywidualne, jak i interes zbiorowości, tożsamy z interesem władz publicznych; tenże, *Pogląd...*, s. 159.

³¹ J. Gudowski, [w:] *System...*, s. 903.

nie to wykazuje swoją specyfikę, a szczególne rozwiązania prawne³², np. w zakresie uregulowania właściwości miejscowej, zdolności sądowej i procesowej, osób mogących być pełnomocnikami ubezpieczonego, niedopuszczalności odrzucenia pozwu, możliwości ustnego złożenia odwołania przez ubezpieczonego, który działa bez adwokata lub radcy prawnego, mają na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń osobom uprawnionym³³. Z tego zresztą względu zostało ono wyodrębnione przez ustawodawcę i przewidziane jako jedno z postępowań odrębnych. Z jednej bowiem strony dotyczy ono praw szczególnego rodzaju i szczególnej wagi, a z drugiej strony poprzedzone jest ono etapem postępowania administracyjnego³⁴. Celem tego postępowania jest przede wszystkim ochrona praw indywidualnych (osób starszych, chorych, często także nieporadnych³⁵), co widoczne jest m.in. w ustawowym zwolnieniu od kosztów sądowych strony wnoszącej odwołanie od decyzji organu rentowego lub orzeczenia wojewódzkiej komisji do spraw orzekania o niepełnosprawności (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³⁶), a następnie zwolnieniu tej strony od opłaty od skargi kasacyjnej (art. 36 u.k.s.c.)³⁷, niestosowaniu przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron (art. 473 k.p.c.), możliwości ustanowienia kuratora, o którym mowa w art. 69 k.p.c. z urzędu (art. 460 k.p.c.), niedopuszczalności zawarcia ugody (art. 477¹² k.p.c.), a także szerszym uprawnieniem sądu do dokonywania kontroli aktów dyspozycyjnych stron (art. 469 k.p.c.). Co więcej, wszystkie wydatki w toku postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ponosi Skarb Państwa (art. 98 u.k.s.c.). Ponadto od prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia zależy często egzystencja człowieka³⁸, dlatego

³² Zob. szczegółowo E. Marszałkowska-Krzes, I. Gil, *Specyfika postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, [w:] *Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza*, red. Z. Kubot, T. Kuczyński, Warszawa 2011, s. 414-423.

³³ Tak np. K. Kolański, *Rozpoznawanie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1989, s. 36; M. Manowska, *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2010, s. 84-85. Wiąże się to z obowiązującą w tym postępowaniu, obok takich zasad jak zasada bezpłatności postępowania, zasadą ograniczonego formalizmu oraz zasadą ochrony słusznego interesu ubezpieczonego. Szerzej na temat tych zasad zob. M. Cholewa-Klimek, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2010, s. 63 i n.

³⁴ Zob. M. Manowska, *Postępowania...*, s. 88.

³⁵ Z tego nawet względu dopuszcza się szersze działanie sądu w tym postępowaniu z korzyścią dla takich osób, a wbrew obowiązującej w postępowaniu cywilnym zasadzie równości czy zasadzie formalizmu procesowego, zob. M. Klimas, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2013, s. 123 i 133-134.

³⁶ T.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1125, zwana dalej: u.k.s.c.

³⁷ Szerzej na temat regulacji kosztów sądowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zob. Z. Miczek, *Koszty sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2006, nr 7, s. 29 i n.

³⁸ Może zależeć także prawidłowe obciążenie zakładu pracy (pracodawcy) albo pracownika obowiązkiem wnoszenia składek ubezpieczeniowych, zob. T. Szymanek, [w:] J. Bról, T. Szymanek, *Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1989, s. 187.

też ustawodawca zdecydował się na dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej³⁹ w tych sprawach bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia⁴⁰. Tym samym nieprawidłowości związane z wydanym rozstrzygnięciem mają w tych sprawach bardziej bolesny wydźwięk, gdyż od przyznanych świadczeń zależy jakość życia ubezpieczonego, a nawet jego byt. Jak wskazuje Kamil Antonów sprawy te przejawiają doniosły aspekt społeczny i aksjologiczny, gdyż „dotyczą realizacji uprawnień do świadczeń socjalnych stanowiących niejednokrotnie jedyne źródło utrzymania i zaspokajających bieżące potrzeby konsumpcyjne czy lekarskie osób ze zmniejszonymi zdolnościami adaptacyjnymi ze względu na śmierć żywiciela, podeszły wiek lub naruszoną sprawność organizmu”⁴¹.

Po trzecie, konsekwencją jest także zróżnicowanie sytuacji prawnej stron w zależności od tego, czy sąd zastosował przepis art. 505¹ § 3 k.p.c., czy też z możliwości takiej nie skorzystał. Zgodnie z tym przepisem sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może to przyczynić się do sprawniejszego rozwiązania sporu⁴². Jeśli bowiem sąd pominął przepisy o postępowaniu uproszczonym, to strona uprawniona będzie do wniesienia skargi kasacyjnej na zasadach ogólnych. Z kolei w przypadku niezastosowania tego przepisu i w konsekwencji rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym wniesienie skargi kasacyjnej będzie niedopuszczalne. Rozwiązania takiego nie sposób pogodzić z zasadą równości obowiązującą w postępowaniu cywilnym na mocy zarówno przepisów krajowych, jak i międzynarodowych. Przypomnieć w tym miejscu wypada, że zasada ta ma swoje umocowanie w przepisach konstytucyjnych. Zgodnie z przepisem art. 32 Konstytucji RP wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Ponadto nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Jeśli chodzi o przepisy prawa międzynarodowego to na uwzględnienie zasługuje przede wszystkim przepis art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych⁴³, w świetle którego wszyscy ludzie są

³⁹ We wcześniejszym ustawodawstwie funkcję tę spełniała rewizja nadzwyczajna (art. 417 k.p.c. w brzmieniu do dnia 30.06.1996 r.) oraz kasacja (art. 392 k.p.c. w brzmieniu od 1.07.1996 r. do 30.06.2000 r., a następnie art. 392¹ § 1 k.p.c. w brzmieniu od 1.07.2000 r. do 5.02.2005 r.). Szerzej na temat tych instytucji w odniesieniu do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych zob. np. K. Kolasieński, *Rozpoznawanie...*, s. 134 i n.; T. Szymanek, [w:] *Postępowanie...*, s. 213 i n.

⁴⁰ Rozwiązanie to jest aprobowane w literaturze przedmiotu, obszernie na temat przyczyn takiego stanowiska zob. np. M. Cholewa-Klimek, *op. cit.*, s. 235.

⁴¹ K. Antonów, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. K. Antonów, A. Jabłoński, Warszawa 2014, s. 46.

⁴² Szerzej na temat tej regulacji zob. M. Skibińska, *Pominięcie przepisów o postępowaniu uproszczonym a sprawniejsze rozwiązanie sporu – próba oceny możliwości zastosowania art. 505¹ § 3 KPC*, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 14, s. 738 i n.

⁴³ Otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

równi przed sądami i trybunałami⁴⁴. Jak się przyjmuje w doktrynie, zasada równości „oznacza w szczególności obowiązek prawodawcy takiego tworzenia norm prawnych, aby podmioty uznane za podobne były poddane podobnym sytuacjom prawnym”⁴⁵. Dlatego wydaje się, że nie można uzależniać dopuszczalności skargi kasacyjnej od tego, czy sąd zastosuje przepis art. 505¹ § 3 k.p.c. i pominie przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisy o postępowaniu uproszczonym. Dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powinna być oceniana *a priori* ze względu na charakter sprawy, a nie być uzależniana od tego, czy sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym. Za poglądem tym mogą przemawiać także inne zmiany dokonane w obrębie postępowania uproszczonego dokonane na mocy nowelizacji z 4.07.2019 r., które pozbawiły to postępowanie wielu istotnych jego cech leżących u podstaw wprowadzenia przepisów o tym postępowaniu do k.p.c.

Zakwalifikowanie sprawy do rozpoznania według przepisów o postępowaniu uproszczonym nie niweczy charakteru prawnego sprawy jako sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Wydaje się zatem, że z punktu widzenia dopuszczalności skargi kasacyjnej w przypadku nakładania się postępowań odrębnych decydujący powinien pozostać charakter sprawy. Tylko takie podejście gwarantuje jednostkom równość w dostępie do instytucji procesowych i równe traktowanie przez prawo procesowe w podobnych okolicznościach⁴⁶. Odmienna interpretacja musiałaby prowadzić do uznania, że w tym przypadku mamy odstępstwo od zasady równości stron. Takie zróżnicowanie sytuacji procesowej strony nie mogłoby się – jak należy przyjąć – opierać wyłącznie na decyzji organu procesowego o zastosowaniu przepisów o postępowaniu uproszczonym lub nie. Przeciwny pogląd prowadziłby do nieprzewidywalności przysługujących stronom instytucji prawnych

⁴⁴ Zob. także art. 1 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka uchwalonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dnia 10 grudnia 1948 r. (rezolucja 217/III A), art. 2 ust. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169) oraz art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

⁴⁵ K. Complak, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. M. Haczkowska, Warszawa 2014, s. 51. Podobnie zob. B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 226 i n.; P. Tuleja, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, s. 120. Zob. także uzasadnienie wyroku TK z dnia 15 lipca 2010 r. (K 63/07, OTK-A 2010, Nr 6, poz. 60), w którym TK podkreślił, że: „Równość w stanowieniu prawa oznacza nakaz kierowany do prawodawcy w procesie tworzenia norm prawnych generalnych i abstrakcyjnych dotyczący kształtowania w sposób jednakowy (podobny) sytuacji prawnej podmiotów, które uznaje się za podobne według kryteriów przyjętych przez prawodawcę. Równość w stanowieniu prawa oznacza zatem wyróżnianie poszczególnych klas (kategorii) podobnych podmiotów prawa w treści norm prawnych. Z kolei równość w stosowaniu prawa oznacza nakaz równego traktowania przez władzę publiczną w indywidualnych przypadkach adresatów norm prawnych, uznanych przez prawodawcę za podmioty podobne, czyli zaliczone do danej klasy (kategorii) istotnej”.

⁴⁶ Argument ten słusznie podnosi także D. Mróz-Szarmach, *op. cit.*, s. 144.

w zależności od jednostronnej decyzji organu procesowego. W końcu należy również zauważyć, że przyjęte obecnie przez ustawodawcę rozwiązanie może w określonych przypadkach prowadzić także do naruszenia konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP), a to z kolei prowadzić może do uznania, że regulacja ta narusza również przepis art. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Jak podkreśla się w doktrynie, nakaz realizacji zasad sprawiedliwości społecznej ma szczególne znaczenie dla prawa zabezpieczenia społecznego, albowiem ta dziedzina zajmuje się przede wszystkim zagadnieniem sprawiedliwego podziału⁴⁷.

5. Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania prowadzą do wniosku, że objęcie zakresem przedmiotowym postępowania uproszczonego niektórych spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wyłączyło możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w tych sprawach (art. 398² § 1 k.p.c., art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. i art. 505¹ k.p.c.), o ile zostały one rzeczywiście rozpoznane w tym postępowaniu. Wynika to z faktu, że przepis art. 398² § 2 k.p.c. stanowi *lex specialis* wobec § 1 tego artykułu. W konsekwencji regulacja ta prowadzi do naruszenia praw osób starszych, chorych i ubogich, które miały być chronione w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Powoduje to wątpliwości co do prawidłowości rozszerzenia postępowania uproszczonego na te sprawy oraz spójności tej regulacji. Taki stan rzeczy budzi wątpliwości aksjologiczne, biorąc pod uwagę, że postępowanie uproszczone miało być w pierwotnym założeniu ustawodawcy postępowaniem przyspieszonym, przeznaczonym do rozstrzygania spraw nieskomplikowanych, w których skarga kasacyjna w związku z tym powinna być wyłączona. Tym samym przyjąć należy, że zagadnienie to powinno zostać rozwiązane w drodze ingerencji ustawodawczej. Zresztą zmiana postępowania uproszczonego dokonana nowelizacją z 4.07.2019 r. budzi zastrzeżenia nie tylko w tym aspekcie. Stąd na przyszłość ustawodawca powinien rozważyć w sposób gruntowny charakter tego postępowania oraz celowość jego dalszego utrzymywania, skoro podstawowe cele tego postępowania, które przyświecały jego wprowadzeniu, nie mogą być aktualnie osiągnięte.

Podsumowując, skarga kasacyjna w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powinna być dopuszczalna zawsze wtedy, gdy spełnione zostają ogólne kryteria przewidziane w przepisie art. 398² § 1 k.p.c. ze względu na szczególny cel postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, jak również nadrzędny cel

⁴⁷ M. Cholewa-Klimek, *op. cit.*, s. 31.

skargi kasacyjnej oraz konieczność zapewnienia konstytucyjnej zasady równości. Tym samym dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powinna być oceniana *a priori* ze względu na charakter sprawy, a nie być uzależniana od tego, czy sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, czy też nie.

Literatura

- Antonów K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. K. Antonów, A. Jabłoński, Warszawa 2014.
- Bagińska L., *Skarga kasacyjna i nadzwyczajna w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych i kazus*, Warszawa 2020.
- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Cholewa-Klimek M., *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2010.
- Cieślak S., *Glosa do postanowienia z dnia 4 lutego 2000 r.*, II CZ 178/99, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 1.
- Complak K., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. M. Haczkowska, Warszawa 2014.
- Derlatka J., *Świadek – ekspert na tle projektowanych przepisów o dowodach w postępowaniu uproszczonym*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 7.
- Dominińczyk T., *Formalne ograniczenia wnoszenia środków odwoławczych do Sądu Najwyższego w kontekście art. 398⁶ oraz art. 424⁸ k.p.c.*, *Studia i analizy Sądu Najwyższego*, t. II, Warszawa 2008.
- Ereciński T., *Ograniczenia w dostępności do kasacji w sprawach cywilnych*, [w:] *Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Janusza Pietrzykowskiego*, red. Z. Banaszczyk, Warszawa 2000.
- Flaga-Gieruszyńska K., [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Flejszar R., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. II, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020.
- Góra-Błaszczakowska A., *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367–424¹² KPC*, Warszawa 2020.
- Góra-Błaszczakowska A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IA, *Komentarz. Art. 1–424¹²*, red. A. Góra-Błaszczakowska, Warszawa 2020.
- Gudowski J., *Pogląd na kasację*, [w:] *Proces cywilny. Nauka. Kodyfikacja. Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012.
- Jakimowicz W., *Publiczne prawa podmiotowe*, Warszawa 2002.
- Klimas M., *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 2013.
- Kolasiński K., *Rozpoznawanie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1989.
- Komentarz do Prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, red. J. Gudowski, Warszawa 2002.
- Manowska M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Art. 478–1217*, red. M. Manowska, Warszawa 2021.
- Manowska M., *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2010.
- Marszałkowska-Krzes E., Gil I., *Specyfika postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, [w:] *Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza*, red. Z. Kubot, T. Kuczyński, Warszawa 2011.
- Miczek Z., *Koszty sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2006, nr 7.

- Mróz-Szarmach D., *Skarga kasacyjna a sprawy zakwalifikowane do postępowania uproszczonego*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 1.
- Olaś A., *Postępowanie uproszczone po zmianach wprowadzonych na mocy ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, red. P. Rylski, Warszawa 2020.
- Osowy P., *Porództwo o świadczenie*, Warszawa 2006.
- Piaskowska O.M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O.M. Piaskowska, Warszawa 2020.
- Pilich M., *Zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ k.p.c.)*, „Przegląd Sądowy” 2008, nr 2.
- Sadowski K., [w:] *Skarga kasacyjna. Zażalenie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 394¹ § 1¹ KPC*, red. D.E. Kotłowski, Warszawa 2016.
- Sanetra W., *O roli Sądu Najwyższego w zapewnianiu zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądowego*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 9.
- Sanetra W., *Sąd Najwyższy w systemie wymiaru sprawiedliwości*, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 7-8.
- Sarnecki P., *Recenzja książki B. Szmulika Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2010, nr 2.
- Skibińska M., *Pominięcie przepisów o postępowaniu uproszczonym a sprawniejsze rozwiązanie sporu – próba oceny możliwości zastosowania art. 505¹ § 3 KPC*, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 14.
- Skibińska M., *Zakres przedmiotowy postępowania uproszczonego a sprawność postępowania w świetle znówelizowanego art. 505¹ k.p.c.*, „Polski Proces Cywilny” 2021, nr 3.
- Studzińska J., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. I, Warszawa 2020.
- System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III, cz. 2, *Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013.
- Szmulik B., *Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2008.
- Szymanek T., [w:] J. Brol, T. Szymanek, *Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1989.
- Telenga P., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do wybranych przepisów nowelizacji 2019*, red. A. Jakubecki, Gdańsk 2019, LEX 2019.
- Tuleja P., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.
- Wiśniewski T., *O swoistości postępowania kasacyjnego w sprawach cywilnych (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Proces cywilny. Nauka. Kodyfikacja. Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012.
- Wiśniewski T., *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009.
- Wiśniewski T., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Artykuły 367-505³⁹*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021.
- Zembrzusi T., *Ewolucja charakteru skargi kasacyjnej w polskim postępowaniu cywilnym*, [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego (Szczecin-Niechorze 28-30.9.2007 r.)*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009.
- Zembrzusi T., *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011.

